

Bruksela, 2 października 2026 r.
(OR. en)

13811/26

JAI 1224
FREMP 302

WYNIK PRAC

Od:	Sekretariat Generalny Rady
Do:	Delegacje
Dotyczy:	Konkluzje Rady w sprawie zwalczania rasizmu i powiązanych form nienawiści i dyskryminacji w Unii Europejskiej: Zabezpieczanie praw podstawowych i wartości europejskich

Delegacje otrzymują w załączeniu konkluzje Rady w sprawie zwalczania rasizmu i powiązanych form nienawiści i dyskryminacji w Unii Europejskiej: Zabezpieczanie praw podstawowych i wartości europejskich, w wersji zatwierdzonej przez Radę na jej 4197. posiedzeniu, które odbyło się w dniu 2 października 2026 r.

**PROJEKT KONKLUZJI RADY w sprawie zwalczania rasizmu
i powiązanych form nienawiści i dyskryminacji w Unii Europejskiej:
Zabezpieczanie praw podstawowych i wartości europejskich**

Rada Unii Europejskiej

- a. **UWZGLĘDNIAJĄC** Traktat o Unii Europejskiej, w szczególności jego preambułę i art. 3 ust 3 i art. 6, a zwłaszcza art. 2, który stanowi, iż Unia opiera się na wartościach poszanowania godności osoby ludzkiej, wolności, demokracji, równości, państwa prawnego, jak również poszanowania praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości, oraz że wartości te są wspólne państwom członkowskim w społeczeństwie opartym na pluralizmie, niedyskryminacji, tolerancji, sprawiedliwości, solidarności oraz na równości kobiet i mężczyzn;
- b. **UWZGLĘDNIAJĄC** Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 10, art. 19 i art. 67 ust. 3, ten ostatni zobowiązujący Unię do dokładania starań, aby zapewnić wysoki poziom bezpieczeństwa za pośrednictwem środków zapobiegających przestępczości, rasizmowi i ksenofobii oraz zwalczających te zjawiska;
- c. **UWZGLĘDNIAJĄC** Kartę praw podstawowych Unii Europejskiej,
- d. **UWZGLĘDNIAJĄC** dyrektywę Rady 2000/43/WE z dnia 29 czerwca 2000 r. wprowadzającą w życie zasadę równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne (dyrektywa o równości rasowej),
- e. **UWZGLĘDNIAJĄC** decyzję ramową Rady 2008/913/WSiSW z dnia 28 listopada 2008 r. w sprawie zwalczania pewnych form i przejawów rasizmu i ksenofobii za pomocą środków prawnokarnych;

- f. **UWZGLĘDNIAJĄC** dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/WE z dnia 25 października 2012 r. ustanawiającą normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw zmienioną dyrektywą 2026/1472 (dyrektywę o prawach ofiar) z dnia 17 czerwca 2026 r., która konkretnie wymienia ofiary przestępstw z nienawiści;
- g. **UWZGLĘDNIAJĄC** zalecenie Rady (UE) 2021/C 93/01 z dnia 12 marca 2021 r. w sprawie równouprawnienia, włączenia i partycypacji Romów, w którym uznano antycyganizm za szczególny rodzaj rasizmu skierowany przeciwko ludności romskiej, za podstawową przyczynę ich wykluczenia i dyskryminacji oraz za istotną przeszkodę dla ich równouprawnienia; **PRZYWOŁUJĄC** zobowiązanie do zajęcia się kwestią antycyganizmu poprzez skuteczne wdrażanie środków mających na celu zapobieganie dyskryminacji, mowie nienawiści, przestępstwom z nienawiści i wykluczeniu strukturalnemu oraz zwalczanie tych zjawisk;
- h. **UWZGLĘDNIAJĄC** dyrektywę Rady (UE) 2024/1499 z dnia 7 maja 2024 r. w sprawie norm dotyczących funkcjonowania organów ds. równości w obszarze równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne, równego traktowania osób w dziedzinie zatrudnienia i pracy bez względu na wyznawaną religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, równego traktowania kobiet i mężczyzn w sprawach zabezpieczenia społecznego oraz w zakresie dostępu do towarów i usług oraz dostarczania towarów i usług, oraz w sprawie zmiany dyrektyw 2000/43/WE i 2004/113/WE, oraz dostrzegając istotną rolę organów ds. równości w egzekwowaniu prawa antydyskryminacyjnego i wspieraniu ofiar dyskryminacji;
- i. **UWZGLĘDNIAJĄC** rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2065 z dnia 19 października 2022 r. w sprawie jednolitego rynku usług cyfrowych oraz zmiany dyrektywy 2000/31/WE (akt o usługach cyfrowych), w którym to rozporządzeniu określa się zobowiązania podmiotów świadczących usługi pośrednictwa do przeciwdziałania nielegalnym treściom;

- j. **UWZGLĘDNIAJĄC** Kodeks postępowania w zakresie zwalczania nielegalnego nawoływania do nienawiści w internecie+ oraz trwającą współpracę między Komisją, Europejską Radą ds. Usług Cyfrowych, koordynatorami ds. usług cyfrowych, organizacjami społeczeństwa obywatelskiego i pośrednikami internetowymi mającą na celu zapobieganie rozpowszechnianiu nielegalnej mowy nienawiści w internecie i zwalczaniu tego rozpowszechniania;
- k. **UWZGLĘDNIAJĄC** rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1689 z dnia 13 czerwca 2024 r. w sprawie ustanowienia zharmonizowanych przepisów dotyczących sztucznej inteligencji (akt o sztucznej inteligencji) oraz zmiany rozporządzeń (WE) nr 300/2008, (UE) nr 167/2013, (UE) nr 168/2013, (UE) 2018/858, (UE) 2018/1139 i (UE) 2019/2144 oraz dyrektyw 2014/90/UE, (UE) 2016/797 i (UE) 2020/1828, które to rozporządzenie propaguje wykorzystywanie ukierunkowanej na człowieka i godnej zaufania sztucznej inteligencji, jednocześnie zapewniając wysoki poziom ochrony zdrowia, bezpieczeństwa, praw podstawowych, w tym prawa do niedyskryminacji;
- l. **UWZGLĘDNIAJĄC** konkluzje Rady z dnia 16 grudnia 2024 r. w sprawie wykorzystywania sztucznej inteligencji w dziedzinie wymiaru sprawiedliwości i dostrzegając znaczenie systemów sztucznej inteligencji dla prawidłowego wymierzania sprawiedliwości oraz ryzyko, jakie stanowi uprzedzenie algorytmiczne w postępowaniach sądowych;
- m. **PRZYWOŁUJĄC** konkluzje Rady z 4 marca 2022 r. w sprawie zwalczania rasizmu i antysemityzmu, **UWZGLĘDNIAJĄC** wspólny komunikat do Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 6 grudnia 2023 r. pt. „Nie ma miejsca dla nienawiści: Europa zjednoczona przeciwko nienawiści”;
- n. **PRZYWOŁUJĄC** deklarację Rady z dnia 15 października 2024 r. w sprawie wspierania życia żydowskiego i zwalczania antysemityzmu;

- o. **UWZGLĘDNIAJĄC** komunikat Komisji pt. „Bardziej inkluzywna i bezpieczna Europa: rozszerzenie wykazu przestępstw UE o nawoływanie do nienawiści i przestępstwa z nienawiści” przedstawiony 9 grudnia 2021 r. i odnotowując dalszy rozwój procesu ustawodawczego w tej dziedzinie;
- p. **PRZYPOMINAJĄC** o potrzebie zapewnienia powszechnej ratyfikacji oraz pełnego i skutecznego wdrożenia Międzynarodowej konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji rasowej oraz o potrzebie wdrożenia deklaracji z Durbanu oraz programu działania oraz, w miarę potrzeby, o racjonalizacji i wprowadzeniu mechanizmów ich dalszego działania;
- q. **UWZGLĘDNIAJĄC** europejską konwencję praw człowieka, w szczególności jej art. 9 (wolność myśli, sumienia i wyznania), art. 10 (wolność wyrażania opinii) i art. 14 (zakaz dyskryminacji), której wszystkie państwa członkowskie są stronami;
- r. **WYRAŻAJĄC ZADOWOLENIE** z powodu przyjęcia przez Komisję Europejską unijnej strategii przeciwdziałania rasizmowi na lata 2026–2030 i zarysowane w niej zasadnicze podejścia strategiczne obejmujące: rozwiązywanie kwestii rasizmu strukturalnego, poprawę gromadzenia danych dotyczących równości odnoszących się do pochodzenia rasowego lub etnicznego lub innych podstaw dyskryminacji, egzekwowanie ustawodawstwa antydyskryminacyjnego, poprawę równości i spójności społecznej, ulepszanie ochrony przed nienawiścią rasową, również w internecie, oraz wzmacnianie i wspieranie kluczowych partnerstw z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, organami ds. równości oraz społecznościami dotkniętymi rasizmem, jednocześnie dostrzegając, że państwa członkowskie mają najlepsze możliwości tworzenia konkretnych środków na szczeblu krajowym;
- s. **Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJĄC** trwające starania Komisji Europejskiej i państw członkowskich na rzecz zwalczania rasizmu, w tym rasizmu strukturalnego i w internecie, w szczególności poprzez prace grupy ekspertów ds. przeciwdziałania rasizmowi skupiającej przedstawicieli rządów państw członkowskich i stosowne podmioty międzynarodowe, a także prace koordynatora Komisji d. zwalczania rasizmu;

- t. **Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJĄC** trwające starania Komisji Europejskiej i państw członkowskich na rzecz zwalczania mowy nienawiści i przestępstw z nienawiści, zwłaszcza poprzez prace Grupy Wysokiego Szczebla ds. Zwalczania Mowy Nienawiści i Przestępstw z Nienawiści skupiającej przedstawicieli rządów państw członkowskich, organizacje międzynarodowe i społeczeństwo obywatelskie;
- u. **Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJĄC** trwające starania Komisji Europejskiej i państw członkowskich na rzecz wdrożenia strategii UE w sprawie zwalczania antysemityzmu i wspierania życia żydowskiego (2021–2030), w szczególności za pośrednictwem grupy roboczej skupiającej przedstawicieli rządów państw członkowskich, przedstawicieli gmin żydowskich i inne stosowne podmioty, oraz poprzez prace koordynatora ds. zwalczania antysemityzmu i wspierania życia żydowskiego;
- v. **Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJĄC** trwające starania Komisji Europejskiej i państw członkowskich na rzecz zwalczania nienawiści wobec muzułmanów¹, także poprzez prace komisyjnego koordynatora ds. zwalczania nienawiści wobec muzułmanów oraz usystematyzowane dialogi z przedstawicielami społeczności muzułmańskich i organizacji społeczeństwa obywatelskiego; oraz uznając, że nienawiść wobec muzułmanów stanowi szczególny rodzaj dyskryminacji, która może objawiać się jako połączenie dyskryminacji ze względu na religię oraz ze względu na pochodzenie etniczne, oraz która może zaostrzać istniejące problemy społeczno-gospodarcze i podważać prawa podstawowe i godność osób należących do społeczności muzułmańskich lub osób jako takie postrzeganych, w całej Unii;

¹ Terminologia stosowana do określania tego zjawiska jest różna: w niektórych państwach członkowskich używa się terminu „rasizm antymuzułmański”, zaś w innych – „nienawiść wobec muzułmanów” lub podobnych terminów. Oba terminy mogą być także stosowane wymiennie. Brzmienie stosowane w niniejszych konkluzjach nie powinno być interpretowane jako stanowisko Rady dotyczące tego, jakiej terminologii należy używać.

- w. **Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJĄC** trwające starania Komisji Europejskiej i państw członkowskich na rzecz wdrożenia unijnych ram strategicznych na lata 2020–2030 na rzecz równouprawnienia, włączenia społecznego i udziału Romów, również poprzez ramy krajowe, z udziałem przedstawicieli społeczności romskich i organizacji społeczeństwa obywatelskiego, a w szczególności zobowiązanie do zwalczania antycyganizmu jako szczególnego rodzaju rasizmu i dyskryminacji; oraz na rzecz zrealizowania głównych celów unijnych wyznaczonych przez Komisję na 2030 r.
- x. **UWZGLĘDNIAJĄC** prace przeprowadzone przez działającą w Radzie Europy Europejską Komisję przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji (ECRI), w szczególności zalecenie nr 1 dotyczące polityki ogólnej odnoszące się do zwalczania rasizmu, ksenofobii, antysemityzmu i nietolerancji, przyjęte 4 października 1996 r., zmienione zalecenie nr 5 dotyczące polityki ogólnej odnoszące się do zapobiegania rasizmowi i dyskryminacji antymuzułmańskiej oraz zwalczania tych zjawisk (przyjęte 16 marca 2000 r. i zmienione 8 grudnia 2021 r.), zalecenie nr 9 dotyczące polityki ogólnej odnoszące się do zapobiegania antysemityzmowi i zwalczania go (przyjęte 25 czerwca 2004 r. i zmienione 1 lipca 2021 r.) oraz zalecenie nr 13 dotyczące polityki ogólnej odnoszące się do zwalczania antycyganizmu i dyskryminacji wobec Romów, (przyjęte 24 czerwca 2011 r. i zmienione 1 grudnia 2020 r.);
- y. **UWZGLĘDNIAJĄC** prace przeprowadzone przez Komitet Ministrów Rady Europy, w szczególności zalecenie CM/Rec(2022)16 z dnia 20 maja 2022 r. w sprawie zwalczania mowy nienawiści oraz zalecenie CM/Rec(2024)4 z dnia 7 maja 2024 r. w sprawie zwalczania przestępstw z nienawiści.
- z. **UWZGLĘDNIAJĄC** rezolucję Zgromadzenia Ogólnego ONZ 79/174 z dnia 17 grudnia 2024 r. dotyczącą wolności religii i przekonań, w której stanowczo potępia się wszelkie formy nietolerancji, dyskryminacji i przemocy ze względu na religię lub przekonania.

- aa. **UWZGLĘDNIAJĄC** rezolucję Zgromadzenia Ogólnego ONZ 79/193 z dnia 17 grudnia 2024 r. ogłaszającą drugą Międzynarodową Dekadę Ludności Pochodzenia Afrykańskiego na lata 2025–2034, przywołującą zobowiązania na podstawie deklaracji z Durbanu i programu działań, w której dostrzega się znaczenie wzmożenia krajowych działań i międzynarodowej współpracy, oraz zawarte w tej deklaracji apele o udział osób pochodzenia afrykańskiego we wszystkich politycznych, obywatelskich, gospodarczych, społecznych i kulturalnych aspektach społeczeństwa;
- bb. **UWZGLĘDNIAJĄC** rezolucję Rady Praw Człowieka ONZ 47/21 z 13 lipca 2021 r. w sprawie propagowania i ochrony praw człowieka i podstawowych wolności Afrykańczyków i osób pochodzenia afrykańskiego przed nadmiernym użyciem siły i innymi naruszeniami praw człowieka przez funkcjonariuszy organów ścigania w drodze transformacyjnych przemian na rzecz sprawiedliwości i równości rasowej i uznając, że dyskryminujące praktyki z zakresu profilowania mają negatywny wpływ na spójność społeczną i mogą prowadzić do dyskryminacji rasowej;
- cc. **UWZGLĘDNIAJĄC** rezolucję Zgromadzenia Ogólnego ONZ 76/254 z dnia 15 marca 2022 r., w której 15 marca ogłoszono „międzynarodowym dniem zwalczania islamofobii”;
- dd. **UWZGLĘDNIAJĄC** rezolucję Zgromadzenia Ogólnego ONZ 76/250 z dnia 20 stycznia 2022 r. dotyczącą negowania Holokaustu;

- ee. **DOSTRZEGAJĄC**, że rasizmu można doświadczać przez całe życie, że narasta on i stanowi trwałe bariery – zjawisko to powszechnie określane jest jako rasizm strukturalny – a jego wpływ może być bardziej szkodliwy niż pojedyncze przypadki dyskryminacji rasowej, ponieważ nie pozwala on na dostęp do równych szans i może trwać przez pokolenia, oraz dostrzegając, że bariery takie mogą być umocnione w sytuacjach, gdy pochodzenie rasowe lub etniczne łączy się² z innymi cechami takimi jak płeć, niepełnosprawność, wiek, religia lub przekonania, orientacja seksualna lub tożsamość płciowa, co dokładnie udokumentowała Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej;
- ff. **UZNAJĄC** niezwykle istotną rolę organizacji społeczeństwa obywatelskiego w zwalczaniu rasizmu i powiązanych rodzajów nienawiści i dyskryminacji, jednocześnie wyrażając głębokie zaniepokojenie kurczeniem się przestrzeni społeczeństwa obywatelskiego, czego wyrazem są kampanie dezinformacyjne, mowa nienawiści w internecie, zmniejszanie finansowania, nękanie prawne oraz fizyczne groźby kierowane przeciwko organizacjom przeciwdziałającym rasizmowi, działaczom oraz obrońcom praw człowieka; a zatem **WYRAŻAJĄC ZADOWOLENIE** z powodu przyjęcia strategii na rzecz społeczeństwa obywatelskiego i **PRZYWOŁUJĄC** dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2024/1069 z dnia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie ochrony osób angażujących się w działalność publiczną przed ewidentnie bezpodstawnymi roszczeniami lub postępowaniami sądowymi stanowiącymi nadużycie (strategicznymi powództwami zmierzającymi do stłumienia debaty publicznej – SLAPP);
- gg. **DOSTRZEGAJĄC**, że platformy internetowe i pojawiające się technologie mogą ułatwiać szybkie rozpowszechnianie i nagłaśnianie nielegalnej mowy nienawiści, rasizmu, ksenofobii i innych rodzajów treści dyskryminujących, w tym rasizmu wobec osób czarnoskórych i wobec osób pochodzenia azjatyckiego, nienawiści wobec muzułmanów oraz antycyganizmu, a także antysemityzmu; oraz że systemy algorytmiczne i generatywna sztuczna inteligencja mogą tworzyć, powielać lub intensyfikować istniejące uprzedzenia społeczne i przyczyniać się do rozpowszechniania w sieci szkodliwych treści i ukierunkowanych kampanii dezinformacji;

² Prowadząc takie działania, organy ds. równości mogą uwzględniać szczególne przypadki niekorzystnych sytuacji będących skutkiem dyskryminacji intersekcyjnej rozumianej jako dyskryminacja z powodu wielu cech chronionych na mocy art. 5 ust. 2 dyrektywy (UE) 2024/1499/WE.

- hh. **DOSTRZEGAJĄC**, że rasizm może prowadzić do konkretnych, wymiernych nierówności, także w sferze zatrudnienia, mieszkania, edukacji, opieki zdrowotnej i uczestnictwa w życiu publicznym, a nierówności te mogą być pogłębione przez krzyżowe formy dyskryminacji, oraz że zgodnie z ostatnimi szacunkami OBWE dyskryminacja rasowa i etniczna kosztuje UE do 12,7 mln EUR utraconego PKB rocznie, co stanowi potwierdzenie, że zwalczanie rasizmu jest nie tylko imperatywem moralnym i prawnym, lecz także strategiczną inwestycją w dobrobyt i spójność Europy;
- ii. **Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJĄC** prace Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej polegające na gromadzeniu porównywalnych danych o doświadczeniach rasizmu i powiązanych rodzajów nienawiści i dyskryminacji;
- jj. **DOSTRZEGAJĄC** z wielkim niepokojem, że rasizm szkodzi społeczeństwu na wiele sposobów sprawiając, że duża liczba ludzi w Europie mierzy się z dyskryminacją, co ma wpływ na ich godność, szanse w życiu, dobrobyt oraz często na ich bezpieczeństwo osobiste;
- kk. **STWIERDZAJĄC** z wielkim niepokojem, że wzrost nienawiści wobec muzułmanów, w tym napaści na poszczególne osoby oraz obiekty spowodował, że wielu muzułmanów wypracowuje sposoby radzenia sobie w miejscach publicznych, w miejscu pracy, w życiu towarzyskim lub w sferze edukacyjnej, aby uniknąć stygmatyzacji, dyskryminacji czy wrogości.
- ll. **STWIERDZAJĄC** z wielkim niepokojem, że istotny wzrost antysemityzmu, zwłaszcza w następstwie brutalnych ataków terrorystycznych przeciwko Izraelowi przeprowadzonych przez Hamas i inne ugrupowania terrorystyczne 7 października 2023 r., późniejszej wojny w Strefie Gazy i innych konfliktów na Bliskim Wschodzie, ma bardzo istotny wpływ na życie żydowskie w Europie. Napaści na obiekty żydowskie i na osoby pochodzenia żydowskiego, a także antysemityzm dotyczący ludzi w życiu codziennym spowodowały, że wielu Żydów ukrywa swoją tożsamość w miejscach publicznych, w miejscu pracy oraz w szkołach lub w placówkach szkolnictwa wyższego.

Rada Unii Europejskiej,

1. **PRZYPOMINA**, że rasizm jest niezgodny z podstawowymi zasadami i wartościami, na których opiera się Unia, i że podważa on spójność społeczną, równouprawnienie i pełny udział wszystkich osób w społeczeństwie; Rada podkreśla też potrzebę skoordynowanych starań z udziałem unijnych instytucji i agencji, państw członkowskich, władz regionalnych i lokalnych, organów ds. równości, partnerów społecznych, sektora prywatnego i społeczeństwa obywatelskiego.
2. **POTWIERDZA** swoje zobowiązanie do zwalczania rasizmu w sposób kompleksowy i trwały, także poprzez uwzględnianie przeciwdziałania rasizmowi w stosownych politykach Unii oraz przez wspieranie regularnych wymian poglądów w odnośnych składach Rady i jej grupach roboczych.

Rada Unii Europejskiej, mając na uwadze zasadę pomocniczości, zwraca się do państw członkowskich, aby:

I. Nadały skuteczność unijnym strategiom przeciwko rasizmowi i ramom ds. równości

3. **WSPIERAŁY** solidne wdrażanie unijnej strategii przeciwko rasizmowi na lata 2026–2030 na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym przez ścisłą współpracę z wyznaczonym koordynatorem ze strony Komisji, przez tworzenie partnerstw i zapewnianie dostatecznego wsparcia organizacjom społeczeństwa obywatelskiego, oraz przez przyczynianie się do uwzględniania celów dotyczących przeciwdziałania rasizmowi we wszystkich odnośnych politykach, w tym dotyczących edukacji, zatrudnienia, mieszkalnictwa, opieki zdrowotnej i cyfryzacji; także aby regularnie przekazywały Komisji informacje o postępie i problemach.
4. **WSPIERAŁY** trwające wdrażanie strategii UE w sprawie zwalczania antysemityzmu i wspierania życia żydowskiego na lata 2021–2030, ściśle przy tym współpracując z wyznaczonym koordynatorem ze strony Komisji w celu zapewnienia skutecznego wdrożenia tej strategii, w tym środków pomocniczych mających na celu wspieranie życia żydowskiego w całej UE;

5. **POTWIERDZIŁY ZOBOWIĄZANIE NA RZECZ** bieżących prac dotyczących zwalczania nienawiści wobec muzułmanów, która może przybrać formę dyskryminacji ze względu na religię i ze względu na pochodzenie etniczne, dbając o to, by horyzontalne działania przeciwdziałające rasizmowi stosowane przeciw wszelkim rodzajom rasizmu miały także zastosowanie do nienawiści wobec muzułmanów;
6. **ZAPEWNIŁY** wdrożenie krajowych ram strategicznych dotyczących Romów zgodnie z unijnymi ramami strategicznymi na lata 2020–2030 na rzecz równouprawnienia, włączenia społecznego i udziału Romów, ze szczególnym uwzględnieniem przeciwdziałania antycyganizmowi i dokonywania konkretnych postępów w obszarach edukacji, zatrudnienia, mieszkań i opieki zdrowotnej dla ludności romskiej;
7. **ZAPEWNIŁY** skuteczne stosowanie unijnych ram antydyskryminacyjnych, także w przypadkach dyskryminacji intersekcyjnej ze względu na pochodzenie rasowe lub etniczne oraz z innych względów, w tym płci, niepełnosprawności, wieku, religii lub przekonań i orientacji seksualnej; oraz **WZMOCNIŁY** mechanizmy egzekwowania oraz środki zaradcze w związku z prawami dotyczącymi zatrudnienia, ochrony socjalnej, opieki zdrowotnej, edukacji oraz dostępu do towarów i usług – w tym do mieszkań – i zaopatrzenia w nie, aby zapewnić konsekwentne stosowanie tych mechanizmów w całej Unii;
8. **USPRAWNIŁY** starania na rzecz zapewnienia równości społeczno-gospodarczej, m.in. poprzez inwestycje we włączenie społeczno-gospodarcze, aby rozwiązać kwestię rasizmu strukturalnego, na przykład w sferze edukacji, zatrudnienia, dostępu do usług oraz mieszkań;

II. Wzięły pod uwagę szczególne rodzaje rasizmu i powiązane rodzaje nienawiści i dyskryminacji oraz opracowały ukierunkowane środki krajowe

9. OPRACOWAŁY, PRZYJĘŁY, WDROŻYŁY LUB ODNOWIŁY

ukierunkowane środki przeciwko rasizmowi i dyskryminacji rasowej, w szczególności krajowe plany działania, programy lub strategie, dbając o to, by były one zgodne z normami europejskimi i międzynarodowymi, by uwzględniały kwestię rasizmu strukturalnego, obejmowały podejście intersekcyjne i by podlegały stałemu monitorowaniu i okresowej ocenie; oraz przyjęły ukierunkowane podejścia strategiczne dotyczące, w miarę potrzeby, konkretnych rodzajów rasizmu; oraz rozważyły powołanie koordynatorów krajowych w celu usprawnienia koordynacji, rozliczalności i udziału zainteresowanych stron;

10. DOSTRZEGLY, że różne rodzaje rasizmu i dyskryminacji mogą się rozmaicie objawiać w różnych krajach i kontekstach, oraz że każde państwo członkowskie ma najlepsze warunki do opracowania krajowych planów działania, programów lub strategii odpowiednich do jego sytuacji, by zapobiegać rasizmowi i dyskryminacji we własnym społeczeństwie i by radzić sobie z tymi zjawiskami;

11. UZNAŁY, że podczas gdy antysemityzm i rasizm nakładają się – ponieważ w ramach obu tych zjawisk neguje się równość między ludźmi – są one odrębne pod względem cech charakterystycznych i wymagają stanowczych reakcji politycznych uwzględniających te cechy oraz ich aspekty wspólne.

ZOBOWIĄZAŁY SIĘ do dalszego wdrażania strategii UE w sprawie zwalczania antysemityzmu i wspierania życia żydowskiego (2021–2030), ponieważ pozostaje ona głównym unijnym dokumentem programowym dotyczącym walki z antysemityzmem. Zachęca się Komisję i wszystkie państwa członkowskie, aby, zgodnie z ich poprzednimi zobowiązaniami, nadal stosowały ustaloną przez Międzynarodowy Sojusz Pamięci o Holokauście prawnie niewiążącą roboczą definicję antysemityzmu.

12. **USPRAWNIŁY** walkę z antycyganizmem jako szczególnym rodzajem rasizmu i dyskryminacji, także poprzez propagowanie stosowania ustalonej przez Międzynarodowy Sojusz Pamięci o Holokauście prawnie niewiążącej roboczej definicji antycyganizmu/dyskryminacji Romów, w celu podniesienia świadomości.
13. **ZAJĘŁY SIĘ** kwestią rasizmu wobec osób czarnoskórych jako szczególnym rodzajem rasizmu głęboko zakorzenionym w historii, m.in. wskutek kolonializmu, niewolnictwa i migracji oraz by dostrzegły, że ten rodzaj rasizmu wymaga nieustannej uwagi w krajowych planach działania, programach lub strategiach, w miarę potrzeby w kontekstach krajowych, a także w strategiach na szczeblu unijnym.
14. **DOSTRZEGŁY**, że nienawiść wobec muzułmanów³ może być szczególnym rodzajem dyskryminacji skierowanej przeciwko muzułmanom lub osobom postrzeganym jako muzułmanie, obejmującej wrogość i uprzedzenie, które mogą objawiać się jako połączenie dyskryminacji ze względu na religię i kulturę oraz ze względu na pochodzenie etniczne, i że wymaga ona nieustannej uwagi w krajowych planach działania, programach lub strategiach, oraz w strategiach unijnych;

III. Zwalczały – zarówno w internecie, jak i poza nim – mowę nienawiści, przestępstwa z nienawiści oraz dyskryminację

15. **NADAL** oceniały ciągle istniejące w unijnej strukturze ramowej luki odnoszące się do zwalczania mowy nienawiści i przestępstw z nienawiści, uwzględniając poważny skutek tych zjawisk dla poszczególnych osób, dla spójności społecznej i wartości demokratycznych w całej UE.

³ Brzmienie stosowane w niniejszych konkluzjach nie powinno być interpretowane jako stanowisko Rady dotyczące tego, jakiej terminologii należy używać do określania nienawiści wobec muzułmanów lub rasizmu.

16. PRZYJĘŁY DO WIADOMOŚCI fakt, że wydarzenia geopolityczne, kryzysy w społeczeństwie i rosnące wykorzystywanie nowych technologii cyfrowych mogą przyczyniać się do wzrostu rasizmu i powiązanych rodzajów nienawiści i dyskryminacji, nielegalnej mowy nienawiści i przestępstw z nienawiści w obrębie Unii i **ZOBOWIĄZAŁY SIĘ DO** zadbania o to, aby organy krajowe miały możliwość szybkiego i skutecznego reagowania na takie incydenty, m.in. poprzez środki takie jak:

- poprawianie zdolności organów ścigania i organów sprawiedliwości w sprawach karnych do wykrywania i rejestrowania przestępstw z nienawiści i nielegalnej mowy nienawiści, prowadzenia postępowania przygotowawczego w sprawie tych przestępstw oraz wnoszenia i popierania oskarżenia w w odniesieniu do tych przestępstw, przy jednoczesnym poprawianiu zdolności tych organów do szanowania praw człowieka, w szczególności prawa do wolności opinii i wypowiedzi, jako podstawy demokratycznego społeczeństwa;
- w miarę potrzeby, i nie naruszając niezawisłości organów sądowych i różnic w organizacji sądownictwa w Unii, zapewnianie przeznaczonych dla personelu organów ścigania, przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości i urzędników służby cywilnej ukierunkowanych szkoleń z zakresu rozpoznawania uprzedzeń rasowych, dyskryminującego i mowy nienawiści i przeciwdziałania tym zjawiskom;
- zapewniając przy tym, by ofiary miały skuteczne prawo do informacji, ochrony, wsparcia oraz by miały dostęp do wymiaru sprawiedliwości;

17. ZACHĘCAŁY ofiary i świadków wszelkich przypadków rasizmu i powiązanych rodzajów nienawiści i dyskryminacji do zgłaszania tych przypadków i zbadały sposoby **POPRAWY** systemów składania skarg, także poprzez odpowiednie korzystanie z innych mechanizmów zgłaszania takich jak narzędzia internetowe zapewniające osobie składającej skargę – jeżeli sobie tego życzy – anonimowość, jednocześnie zapewniając osobom składającym skargi wsparcie przez cały czas trwania tego procesu;

18. **USPRAWNIAŁY** mechanizmy, za pomocą których organy ścigania współpracują, w miarę możliwości, z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego i organizacjami pomagającymi ofiarom przy monitorowaniu przypadków rasizmu i powiązanych rodzajów nienawiści i dyskryminacji, aby stworzyć bardziej całościowy obraz takich przypadków w każdym państwie członkowskim, jednocześnie zapewniając i chroniąc niezależność organizacji społeczeństwa obywatelskiego; oraz **ZAJĘŁY SIĘ** kwestią istotnego zaniżania liczby zgłaszanych odpowiednim organom incydentów dyskryminacji rasowej i rasistowskich przestępstw z nienawiści oraz mowy nienawiści – także w internecie – zwiększając zaufanie między dotkniętymi tymi problemami społecznościami, organami ścigania i administracją publiczną.
19. **ZAPEWNIĄŁY** bezpieczeństwo osób należących do mniejszości etnicznych i religijnych oraz miejsc istotnych dla ich kultury, kultu i pamięci, oraz podejmowały odpowiednie środki ochronne podczas zgromadzeń o charakterze religijnym lub kulturowym, które mogą być narażone na niebezpieczeństwo;
20. **ZAPEWNIĄŁY** pełne egzekwowanie wynikających z aktu o usługach cyfrowych zobowiązań dotyczących łagodzenia systemowego ryzyka związanego z mową nienawiści w internecie oraz z prawem do braku dyskryminacji, oraz **ZACHĘCAŁY** platformy internetowe i innych dostawców usług pośrednich do stałego i rzeczywistego stosowania Kodeksu postępowania w zakresie zwalczania nielegalnego nawoływania do nienawiści w internecie+;
21. stale **ZACHĘCAŁY** organizacje społeczeństwa obywatelskiego i inne podmioty do starania się o uznanie ich za zaufane podmioty sygnalizujące na podstawie aktu o usługach cyfrowych i **WSPIERAŁY** je w tych staraniach, oraz zachęcały je do wykorzystywania tego statusu, by zapewnić szybsze i bardziej rzetelne podejmowanie działań w odniesieniu do nielegalnych internetowych treści o charakterze rasistowskim lub dyskryminacyjnym, jednocześnie chroniąc organizacje społeczeństwa obywatelskiego przed strategicznymi powództwami zmierzającymi do stłumienia debaty publicznej (SLAPP), zgodnie z dyrektywą (UE) 2024/1069;

22. **DOSTRZEGAŁY** zarówno niebezpieczeństwa, jak i korzyści płynące z nowych i pojawiających się technologii takich jak generatywna sztuczna inteligencja i autonomiczna sztuczna inteligencja oraz by **PODJĘŁY KROKI**, aby zapobiegać dyskryminacji algorytmicznej, uprzedzeniu rasowemu i wzmaganiu mowy nienawiści i rozwiązywać te kwestie przez cały cykl przydatności i łańcuch wartości tych technologii, zgodnie z aktem o sztucznej inteligencji i innymi mającymi zastosowanie przepisami prawa unijnego, w tym prawa przeciwko dyskryminacji, zapewniając sprzyjające przepisy, by ofiary mogły udowodnić dyskryminację algorytmiczną, organizując testy techniczne systemów algorytmicznych w celu wykrywania uprzedzeń i dyskryminacji oraz tworząc skuteczne mechanizmy współpracy między organami nadzoru rynku i organami ds. praw podstawowych;
23. **ZAPEWNIAŁY**, by ofiary mowy nienawiści w internecie miały dostęp do skutecznych mechanizmów zgłaszania, do środków zaradczych i usług wsparcia, zgodnie ze zmienioną dyrektywą o prawach ofiar, oraz by organy krajowe były wyszkolone i wyposażone do skutecznego prowadzenia postępowań przygotowawczych i ścigania przestępstw z nienawiści w internecie;

IV. Zbierały dane o równouprawnieniu

24. **ZBADAŁY** możliwości poprawy zbierania, jakości i porównywalności danych o równouprawnieniu na szczeblu krajowym – zgodnie z mającymi zastosowanie ramami krajowymi – które to dane mogłyby obejmować dane w rozbiciu na pochodzenie rasowe lub etniczne, religię, płeć, orientację seksualną, wiek, niepełnosprawność i status społeczno-gospodarczy, w pełnej zgodności z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) oraz z poszanowaniem zasady dobrowolnej samoidentyfikacji; oraz **ZACHEĆCAŁY** do opracowania wspólnych ram metodycznych we współpracy z Komisją, Agencją Praw Podstawowych i Eurostatem, by umożliwić rzeczywiste porównywanie pomiędzy krajami i oparte na dowodach tworzenie polityki, przy pełnym poszanowaniu warunków i potrzeb istniejących w każdym państwie członkowskim;

V. Promowały edukację, świadomość i prewencję

25. **PODNOSIŁY** wśród swojej ludności **ŚWIADOMOŚĆ** korzyści i bogactw, jakie przynosi różnorodność ludzi w UE, prawa do niedyskryminacji ze względu na pochodzenie rasowe lub etniczne, środków zaradczych dostępnych ofiarom dyskryminacji rasowej lub etnicznej oraz dostępnych usług wsparcia, zwłaszcza organów ds. równości, przyjęcia strategii przeciwdziałania rasizmowi na lata 2026–2030 oraz innych strategii unijnych i krajowych służących zwalczaniu rasizmu we wszystkich jego przejawach, także poprzez krajowe kampanie podnoszenia świadomości; a także **WSPIERAŁY** dialog między różnymi grupami, jednocześnie kładąc nacisk na naszą wspólną tożsamość jako Europejczyków i na nasze wspólne wartości w UE, takie jak demokracja, wolność i prawa człowieka.
26. **OBCHODZIŁY** odnośne międzynarodowe dni, takie jak oenzetowski Międzynarodowy Dzień Walki z Dyskryminacją Rasową oraz dni pamięci dotyczące historii kolonializmu i niewolnictwa;
27. **W DALSZYM CIĄGU ZAPEWNIĄŁY** czczenie pamięci i edukację o Holokauście oraz proaktywnie reagowały na negowanie, zniekształcanie i trywializowanie go, zgodnie z ustaloną przez IHRA niewiążącą prawnie roboczą definicją negowania i zniekształcania Holokaustu;
28. **WZIĘŁY UDZIAŁ** w prowadzonym wspólnie przez Komisję i UNESCO programie mającym na celu usprawnienie edukacji przeciwdziałającej rasizmowi, zgodnym z priorytetami drugiego cyklu strategicznych ram europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia na rzecz europejskiego obszaru edukacji i w szerszej perspektywie, oraz strategii UE na rzecz młodzieży, co zostało przedstawione w zarysie w unijnej strategii przeciwdziałania rasizmowi na lata 2026–2030 i rozwiązywały kwestię rasizmu we wszystkich jego przejawach w edukacji i poprzez nią, także przez uwzględnianie różnorodnych perspektyw historycznych i współczesnych, aby zapobiegać przemocy, znęcaniu się nad słabszymi, mowie nienawiści, mylnej informacji i dezinformacji oraz dyskryminacji rasowej, oraz by sprzyjać inkluzywnym środowiskom edukacyjnym zapewniającym równe traktowanie i aby zintegrować nauczanie perspektyw historycznych, np. historii kolonialnej, transatlantyckiego handlu niewolnikami i ich skutków dla rdzennej ludności jako podstawowych składników edukacji przeciwdziałającej rasizmowi;

VI. Wzmacniały odporność demokratyczną

29. DOSTRZEGŁY, że odporność europejskich demokracji jest wzmocniona przez ochronę naszych podstawowych wartości, w tym demokracji, praworządności i praw podstawowych oraz że wartości Unii są krytyczną linią obrony przeciwko obcym manipulacjom informacjami i ingerencji w informacje i przed kampaniami dezinformacji, które systematycznie wykorzystują rasizm, dyskryminację i podziały społeczne; oraz że środki mające na celu podtrzymywanie tych wartości, obejmujące zwalczanie rasizmu we wszystkich jego przejawach, stanowią integralny wymiar szerszego unijnego programu odporności demokratycznej przedstawionego w europejskiej tarczy demokracji.

30. Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJĄC inicjatywy Komisji, a w szczególności:

- przyjęcie pierwszej strategii przeciwdziałania rasizmowi na lata 2026–2030, wykorzystując wyniki unijnego planu działania przeciwko rasizmowi na lata 2020–2025;
- powołanie, od 2015 r., komisyjnego koordynatora ds. zwalczania rasizmu, komisyjnego koordynatora ds. zwalczania antysemityzmu i wspierania życia żydowskiego oraz komisyjnego koordynatora ds. zwalczania nienawiści wobec muzułmanów, przyjmując do wiadomości ich odpowiednie mandaty i apelując o wystarczające i równe zasoby;
- opracowanie, za pomocą aktu o usługach cyfrowych, kompleksowych ram prawnych dotyczących bezpieczeństwa, rozliczalności i przejrzystości w internecie w całej Unii Europejskiej;

- stałe wsparcie dla państw członkowskich przeznaczone na przedsięwzięcia mające na celu zabezpieczanie różnorodności i praw obywatelskich, głównie za pośrednictwem programu „Obywatele, równość, prawa i wartości” (CERV) i proponowanego programu następczego CERV+ w ramach programu AGORAEU, bez uszczerbku dla trwających dyskusji na temat kolejnych wieloletnich ram finansowych;
- zdecydowane starania na rzecz umocnienia, ochrony i propagowania solidnej demokracji w całej UE za pośrednictwem europejskiej tarczy demokracji i strategii UE na rzecz społeczeństwa obywatelskiego;
- zapewnienie zharmonizowanych ram regulacyjnych dla systemów sztucznej inteligencji w UE za pomocą stopniowego wdrażania aktu o sztucznej inteligencji.

ZWRACA SIĘ do Komisji, by:

31. NADAL WSPIERAŁA wdrażanie unijnej strategii przeciwdziałania rasizmowi na lata 2026–2030 i pokrewnych strategii w ramach Unii równości⁴ zgodnie z okolicznościami krajowymi, przez uwzględnianie elementów dotyczących przeciwdziałania rasizmowi i braku dyskryminacji w odnośnych wnioskach Komisji i inicjatywach dotyczących kierunków polityki; zapewniając, aby polityki Komisji dotyczące zwalczania rasizmu, antysemityzmu i nienawiści wobec muzułmanów były realizowane w sposób skoordynowany i wzajemnie się wzmacniający i były dostosowane do powiązanych strategii na rzecz równości, by nadać pełną skuteczność podejściu intersekcjonalnemu leżącemu u podstaw strategii przeciwko rasizmowi;

⁴ Strategia na rzecz równouprawnienia płci na lata 2026–2030; strategia na rzecz równości osób LGBTIQ na lata 2026–2030; strategia na rzecz równości osób z niepełnosprawnością na lata 2021–2030; unijne ramy strategiczne na rzecz równouprawnienia, włączenia społecznego i udziału Romów na lata 2020–2030.

- 32. MONITOROWAŁA I SKŁADAŁA SPRAWOZDANIA** na temat wdrażania Unii równości, w tym strategii przeciwko rasizmowi, w sposób kompleksowy, ustrukturyzowany, przejrzysty i regularny, umożliwiając stałą ocenę dokonywanych postępów, także za pomocą regularnych sprawozdań z postępów, korzystając z danych i opartych na prawach analiz przekazywanych przez Agencję Praw Podstawowych, Eurostat, krajowe organy ds. równości i społeczeństwo obywatelskie; nadal współpracowała z odpowiednimi agencjami unijnymi przy gromadzeniu danych o równości, także stosując podejście intersekcyjne; oceniając postępy, określając utrzymujące się luki i zalecając ewentualne niezbędne korekty;
- 33. NADAL MONITOROWAŁA** wdrażanie i egzekwowanie ustawodawstwa antydyskryminacyjnego, w szczególności dyrektywy w sprawie równości rasowej i dyrektyw w sprawie norm dotyczących organów ds. równości, aktu o usługach cyfrowych, aktu o sztucznej inteligencji oraz decyzji ramowej w sprawie zwalczania pewnych form i wyrazów rasizmu i ksenofobii za pomocą środków prawnokarnych;
- 34. WSPIERAŁA** państwa członkowskie w opracowywaniu, wdrażaniu i monitorowaniu krajowych planów działania, programów i strategii służących przeciwdziałaniu rasizmowi, w szczególności poprzez pomoc techniczną, wzajemne uczenie się, ułatwianie wizyt studyjnych, publikowanie wytycznych i podręczników oraz przez ułatwianie regularnych posiedzeń grupy ekspertów ds. krajowego wdrażania strategii przeciwdziałania rasizmowi;
- 35. WSPIERAŁA i UMOŻLIWIAŁA** trwające wspólne starania w celu opracowania niewiążących roboczych definicji rasizmu strukturalnego i nienawiści wobec muzułmanów, w pełni uwzględniając istniejące definicje i dotyczące ich prace ECRI;
- 36. ZAPEWNIŁA** – bez uszczerbku dla toczących się dyskusji na temat następnych wieloletnich ram finansowych – dostateczne i ukierunkowane wsparcie finansowe dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego i organów ds. równości; oraz ułatwiała działania Forum Społeczeństwa Obywatelskiego ds. Przeciwdziałania Rasizmowi oraz utworzenie szerszej platformy społeczeństwa obywatelskiego zgodnie ze strategią UE na rzecz społeczeństwa obywatelskiego;

- 37. ZACIEŚNIAŁA** współpracę z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego i obrońcami praw człowieka, zwłaszcza działającymi w sferze zwalczania rasizmu i w sferze praw rdzennej ludności⁵, organami ds. równości i odnośnymi organizacjami międzynarodowymi, oraz **UŁATWIAŁA** regularne tematyczne wymiany poglądów między państwami członkowskimi a tymi podmiotami.
- 38. WSPIERAŁA** starania Agencji Praw Podstawowych i zainteresowanych podmiotów mające na celu przeprowadzenie badań i analiz, w tym dotyczących zbierania danych ilościowych, obok prowadzenia badań jakościowych, aby poprawić zrozumienie wszelkiego rodzaju rasizmu i dyskryminacji.
- 39. UMOCNIAŁA** zobowiązanie na rzecz zwalczania wszelkich rodzajów rasizmu i dyskryminacji i na rzecz podtrzymania praw podstawowych i wartości europejskich; oraz **POTWIERDZIŁA**, że zwalczanie rasizmu we wszystkich jego przejawach jest dla Unii Europejskiej podstawowym, prawnym i strategicznym imperatywem oraz że rzeczywista Unia Równości wymaga trwałego, ambitnego i dysponującego dostatecznymi zasobami działania na wszystkich szczeblach zarządzania.
-

⁵ Praw rdzennej ludności określonych w deklaracji ONZ o prawach ludności rdzennej oraz w międzynarodowym prawie praw człowieka.